

Litterae Latinae: Unit 4

A. Agnodice, Legendary Female Physician (adapted Hyginus *Fabulae* 274)

Gaius Julius [Hyginus](#) (64 BCE - 17 CE) was a freedman of [Caesar Augustus](#) and elected the superintendent of the Palatine library. He wrote many treatises, but his *Fabulae* are all that survive. These are abbreviated versions of myths and legends. In this *fabula*, he tells the story of Agnodice, an Athenian woman who became the first woman allowed to practice medicine in Athens according to legend.

Quamquam Athenienses vetuerant et servos et feminas medicos fieri, Agnodice, puella et virgo, cupivit nimis artem medicinae discere; ergo vestes viri induit, se in disciplinam Herophili medici tradidit. Docta in eam artem, Agnodice feminam laborantem ab inferā parte corporis longe audiverat, celeriter venit ad eam passam. Sed femina, spectans Agnodicen vero esse virum, curam Agnodices non patiebatur. Medica vestem tollens ostendit se feminam esse. Itaque Agnodice multas feminas iuvare incipiebat. Feminae aegrae non medicos acceperant sed solum Agnodicen, ergo accusata est ab eis senibus, dicentibus, “is vir est glaber nostrasque coniuges corrupturus. Feminae simulant aegrae.” Iudices Agnodicen vocaverunt et eam damnare sine bonā causā incipiebant. Agnodice vestem tollens se ostendit feminam esse. Et medici valide rursus accusare incipiebant, quia feminae medicinam facere vetitae erant. Tum feminae, iutae ab Agnodice, ad iudicium accederunt precantes, “Ea a vobis perdetur, quamquam salutem nobis invenit.” Mox lex nova a Atheniensibus scripta est: feminae quoque artem medicinae discere poterant.

A. Nota

Atheniensis, -e - Athenian

medicus, -i m. - doctor (male)

Agnodice, Agnodices f. - Agnodice (*Agnodicen* acc.) [Greek names](#) often preserve their Greek declensions in Latin.

medicina, -ae f. - medicine

induo, induere, indui, indutus - to dress in

Herophilus, -i m. - [Herophilus](#), a Greek physician who worked in Alexandria and performed dissections of human cadavers and possibly vivisections.

laborantem...parte: this is in reference to laboring with childbirth

celeriter - quickly

medica, -ae f. - doctor (female)

tollo, tollere, sustuli, sublatum - to raise, lift

solum - only

accuso (1) - to accuse

glaber, glabri m. - beardless slave (they were represented as seducers of women, see [Catullus 61.142](#))

simulo (1) - to pretend to be

iudex, iudicis m. - judge

damno (1) - to condemn

B. Celsus Describes a Tumor (adapted Celsus *De Medicina* 5.26)

Aulus Cornelius [Celsus](#) (25 BCE - 50 CE) wrote the *De Medicina*, an encyclopedia on medical procedures, pharmacy, and diet. In this passage he is describing a tumor that has become infected, though they were not aware of bacteria or how infections came about.

Cancer non solum corrumpit membra sed etiam in omnem partem corporis tendit; deinde diversa signa ostendentur. Nam super inflammationem rubor cingit ulcus, isque cum magno dolore procedit. Sed saepe ulcus nigrum est, quia caro corrupta est. Id etiam foedum fit, ubi vulnus umidum est. Ex nigro ulcereumor venit odorem malum habens et carnem corrumpens. In ossa quoque tendit; deinde oritur morbus, appellatus a Graecis gangraena. Is morbus in prominentibus membris (id est, inter ungues et alas vel inguina) fit plerumque vel in senibus vel in eis habentibus corpus fessum. Caro in ulcere vel nigra vel livida est, sed quoque sicca ac arida. Tunc caro, cingens ulcus, nigris pustulis impletur. Omnia ea simul tendunt; ulcus in pustulas, pustulae in carnem nigram, pallor in inflammationem, inflammatio in sanas partes corporis transit. Inter omnia ea deinde febris gravis oritur. Modo in mente patiuntur, modo propter balbutiendum tamen sensus suos edere non possunt, quamquam mentes suae sanae

sunt. Stomachus dolorem acrem habere incipit; spiritus malum odorem habet. Multi a frigido sudore morte capientur. Ergo prima pars morbi curationem accipiet, sed ubi morbus penitus sedit, corpus sanum esse numquam potest.

B. Nota

cancer, canceris m. - tumor, cancer

non solum... sed etiam... - not only... but also...

inflammatio, -tionis f. - inflammation

rubor, ruboris m. - redness

ulcus, ulceris n. - ulcer

umidus, -a, -um - moist, wet

umor, umoris m. - moisture

pallidus, -a, -um - yellow-green, pale

odor, odoris m. - odor

Graecus, -a, -um - Greek

gangraena, -ae f. - gangrene

prominens (prominentis, gen.) - projecting

ullus, -a, -um - any

unguis, -is m. - fingernail

plerumque - generally

ala, -ae f. - armpit

inguin, inguinis n. - groin

lividus, -a, -um - bluish, livid

siccus, -a, -um - dry

aridus, -a, -um - parched

cutis, cutis f. - skin

pustula, -ae f. - pustule

simul - at the same time

pallor, palloris m. - paleness

febris, febris f. - fever

acutus, -a, -um - acute, severe

balbutiendum, -i n. - stammering
sensus, sensūs m. - sensation, feeling (acc. pl.)
stomachus, -i m. - stomach
spiritus, -us m.- breath (nominative, singular)
initium, -ii n. - beginning
curatio, -tionis f. - treatment
penitus - (adv.) deep within
frigidus, -a, -um - cold
sudor, sudoris m. - sweat

C. Megetia's Pregnancy (adapted *De Miraculis Sancti Stephani* 2.1)

In this anonymous account from *On the Miracles of Saint Stephen* (ca. 420 C.E.), a woman named Megetia is suffering from [hyperemesis gravidarum](#), a severe pregnancy complication, which causes a late term miscarriage that almost kills her. Megetia makes a pilgrimage with her mother to the sanctuary of Saint Stephen where she dreams she kills a snake and is miraculously cured of her condition.

Vivebat Carthagine femina bona praestans pietate; nomen ei fuit Megetia. Divitiae eius erant magnae et in pecuniā et in Deo. Mater eius appellata est Vitula et iam facta erat Christiana; pagani autem erant coniunx et pater. Dum Megetia infantem in utero habebat, corpus suum non validum sed semper fessum fuit; multum nausavit ac concussionem stomachi orisque distensionem saepe passa est. Propter tantum dolorem nec linguam in ore nec membra in corpore movere potuit; sed morbus mansit etiam in feminae piae ore; nam plenum erat macularum. Cum aegra fuerat multum tempus, parentes lacrimas tenere ob multa mala facta non potuerunt. Ducta a matre ad templum Sancti Stephani, Megetia Deum ibi precāta est. Eo nocte, Megetia draconem magnum in somno perdidit et remedium morbi dedit Deus. Postquam morbus ex corpore feminae transierat, Megetia materque domum rursus pervenerunt. Tum omnes laete gaudentes feminam, factam sanam post tantum tempus, viderunt. Itaque primo tempore quoque magna turba mota Deum Christianum coluit.

C. Nota

pietas, pietatis f. - piety

Megetia, -ae f. - Megetia

et...et: "both...and"

Christianus, -a, -um - Christian

Vitula, -ae f. - Vitula

paganus, -a, -um - pagan

infans, infantis m./f. - baby

uterum, -i n. - womb

nausio (1) - to be nauseated

stomachus, -i m. - stomach

concussio, -sionis f. - shaking

distensio, -sionis f. - distension, stretching

castus, -a, -um - chaste

macula, -ae f. - blemish

Sanctus Stephanus, -i m. - Saint Stephen, the first martyr of Christianity.

somnus, -i m. - dream

draco, -ōnis m. - snake

remedium, -ī n. - cure, remedy

primo quoque tempore: "at the very first opportunity"

D. Hippocratic Oath (adapted from Albrecht de Haller (1708-1777))

Over the centuries the [Hippocratic Oath](#) has changed depending on the ethics of the time. This is adapted from the version translated into Latin in the 18th century by Albrecht de Haller.

O Apollo Medice et Aesculapie Hygeiaque et Panacea, et vocans deos deasque omnes, iuro efficere iusiurandum. Magister me artem medicinae docuit, et ei tamquam parentibus honorem dabo; ei operibus carenti partem mearum divitiarum praebebo. Liberos eius, tamquam meos fratres a me habitos, artem medicinae sapienter docebo, cupientes discere eam artem. Tamquam possum, aegros iuvabo. Noxam vero et maleficium non faciam. Neque venenum mortiferum, etiam rogatus, dabo. Neque feminae pessum abortivum praebebo. Ingressus in aedes ad salutem aegrorum ibo, procul remotus ab sceleribus omnibus et etiam contra corpora feminarum ac virorum,

liberorum ac servorum. Si iusiurandum vere tenebo, vitā arteque meā et honore apud omnes homines gaudebo. Mihi non iusiurandum tenenti mala fient.

D. Nota

Apollo, Apollinis m. - [Apollo](#), god of the sun, healing, prophecy, music, etc. Son of Jupiter and Leto. Here, he is invoked in his capacity as a healer, thus he is called Doctor (Medicus) Apollo.

Aesculapius, -ii m. - [Asclepius](#), son of Apollo and god of medicine.

Hygeia, -ae f. - [Hygia](#), daughter of Asclepius and goddess of health.

Panacea, -ae f. - [Panacea](#), daughter of Asclepius and goddess of cures.

iusiurandum, -i n. - oath

victus, -ūs m. - provisions, regimen

noxa, -ae f. - harm

maleficium, -ii n. - mischief

venenum, -i n. - poison

mortiferus, -a, -um - deadly (literally, death-bearing)

rogo (1) - to ask

pessum, -i n. - pessary

abortivus, -a, -um - abortive

removeo, -ēre, -movi, -motum - to remove